

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ – МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ МІЛІЦІЇ

У статті висвітлено результати впровадження в навчальний процес з іноземної мови педагогічної технології формування професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів – майбутніх офіцерів міліції. Обґрунтовано ефективність використання засобів інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах МВС України.

Ключові слова: *іншомовна підготовка, професійна іншомовна комунікативна компетентність, засоби інформаційних технологій.*

У контексті входження України до загальноєвропейської та світової освітніх спільнот, зокрема в рамках підписання Сорбонської декларації, особливого значення набуває важливість володіння іноземними мовами випускниками вищих навчальних закладів на рівні світових стандартів. А отже, іншомовна освіта розглядається сьогодні як один з базових компонентів професійної компетентності спеціаліста, в тому числі й працівників ОВС, адже участь у міждержавних заходах з охорони правопорядку та спільних діях із боротьби з транснаціональною злочинністю потребує не лише професійної, психологічної, політичної, бойової, фізичної, а й ґрунтовної іншомовної підготовки. Тому навчання іноземної мови посідає чільне місце в процесі оптимізації системи професійної освіти в органах внутрішніх справ України. Перед сучасними випускниками ВНЗ МВС України постає необхідність в умінні працювати з автентичними юридичними текстовими матеріалами, використовувати їх у професійній практиці; налагоджувати професійні контакти із зарубіжними колегами з метою вирішення тих чи інших правових проблем або обміну досвідом з удосконалення правозахисної діяльності [3]. Таким чином, формування професійної іншомовної комунікативної компетентності є невід'ємною складовою професійної підготовки офіцера-правоохоронця.

Питання розробки шляхів удосконалення змісту професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців розглядалися багатьма дослідниками, зокрема: військових спеціалістів (Т. Брик, Л. Маслак, А. Чирва, Ю. Шмідт), офіцерів-прикордонників (Д. Гуляєв, О. Колотуша, О. Трифонова), службовців МНС (М. Перфілова), юристів (Д. Демченко, О. Мамонова), фахівців інших галузей (В. Василевич, М. Галицька, Л. Гапоненко, Г. Гришенкова, В. Клочко, С. Козак, О. Москаленко, О. Павленко, М. Прадівляний). Проте проблема формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів міліції не була предметом спеціальних досліджень.

Необхідність розробки і реалізації педагогічної технології формування професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів-правоохоронців була зумовлена низьким рівнем сформованості зазначеної компетентності, виявленим за результатами проведеного констатувального експерименту.

Попередньо здійснений аналіз змісту, форм та методів іншомовної підготовки майбутніх офіцерів міліції дав змогу зробити припущення, що формування професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів буде більш результативним за умови впровадження в навчальний процес з іноземної мови сучасних інформаційних технологій.

Метою статті є висвітлення результатів експериментальної перевірки ефективності педагогічної технології формування професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів вищих навчальних закладів МВС України засобами інформаційних технологій.

Проведення експериментальної роботи здійснювалося відповідно до загальнонаукових принципів, а саме: експериментальна робота ґрунтувалася на гіпотезі дослідження; ефективність функціонування педагогічної технології визначалася на основі відповідних критеріїв і показників, а вірогідність отриманих результатів перевірялася методами математичної статистики. В експерименті взяли участь курсанти другого року навчання Харківського національного університету внутрішніх справ. Варіативними умовами проведення експерименту було те, що навчальний процес у контрольній групі базувався на традиційному граматико-перекладному методі, який включав повторення та заучування на пам'ять граматичних структур, мовленнєвих моделей, діалогів; фонетичні, граматичні вправи тощо. Основними навчально-допоміжними засобами були друковані словники, підручники, магнітофон. Навчання іноземної мови в експериментальній групі, окрім традиційного методу, передбачало також упровадження інноваційних форм і методів у межах реалізації педагогічної технології формування професійної іншомовної комунікативної компетентності із застосуванням засобів інформаційних технологій. Неваріативними умовами експериментальної роботи були такі: однаковий термін експериментального навчання в контрольній та експериментальній групах; однакові форми та види перед- і постекспериментального контролю; один і той самий викладач.

Експериментальна перевірка результативності процесу іншомовної підготовки на основі педагогічної технології формування професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів-правоохоронців засобами інформаційних технологій базувалася на порівняльному аналізі результатів, показаних курсантами контрольної та експериментальної груп. Було використано низку методів педагогічних досліджень, зокрема: опитування, анкетування, тестування, метод експертних оцінок тощо. Було упроваджено методики Р. Гарднера, А. Маркової [1], А. Реана, М. Чаркової [4], Г.-М. Чена.

Відповідно до логіки та алгоритму організації експериментальної роботи розглянемо дані, отримані нами під час проведення підсумкового

етапу педагогічного експерименту, і зіставимо їх із результатами констатувального експерименту. В експериментальному дослідженні кореляція рівнів сформованості професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів контрольної та експериментальної груп визначалася за критеріями особистісно-мотиваційного, когнітивного та діяльнісного блоків. Позитивні зміни в рівнях сформованості компетентностей кожного з означених блоків, які утворюють структуру формування професійної іншомовної комунікативної компетентності, свідчать про динаміку змін рівня сформованості цього особистісного феномену.

Аналіз результатів, отриманих після проведення повторного анкетування на визначення рівня мотивації та ставлення до вивчення іноземної мови, засвідчив, що у курсантів експериментальної групи рівень мотивації значно підвищився. Поясненням зазначеним змінам може слугувати те, що навчання за допомогою засобів інформаційних технологій перетворює курсантів з пасивних реципієнтів навчальної інформації на активних учасників навчального процесу, адже робота з комп'ютерною програмою дає змогу самостійно ставити цілі навчання і відповідно до них визначати стратегії своєї діяльності, що сприяє підвищенню відповідальності курсантів за результати навчання. Через опосередковане управління у них з'являється відчуття незалежності. Вони мають можливість дійти до суті навчального матеріалу без стороннього втручання й у зручному індивідуальному режимі; здійснювати самоконтроль та самооцінювання набутих знань і умінь, що виключає можливість стресових ситуацій. Це підвищує якість навчальної роботи і змінює ставлення до навчального предмета у позитивний бік [3].

На відміну від курсантів контрольної групи, навчання яких проходило у традиційному форматі, що майже не привело до якісних змін у мотиваційній сфері, рівень мотивації до вивчення іноземної мови курсантів експериментальної групи підвищився. Цього вдалося досягти здебільшого за рахунок застосування проблемних методів навчання, що передбачали вирішення пізнавально-пошукових, пізнавально-дослідних та професійно-комунікативних навчальних завдань у процесі реалізації педагогічної технології.

Аналіз отриманих результатів щодо якості засвоєння іншомовних знань та розвитку мовленнєвих умінь курсантів експериментальної групи дав можливість зробити висновок про те, що застосування на заняттях засобів інформаційних технологій сприяло суттєвому підвищенню кількості курсантів, які змогли перейти з низького рівня на середній (17%) і високий (8%). При цьому на 21% знизилася кількість курсантів з низьким рівнем сформованості когнітивного компонента формування професійної іншомовної комунікативної компетентності. У контрольній групі зміни були незначними. Такі позитивні зрушення щодо сформованості когнітивного компонента професійної іншомовної комунікативної компетентності у курсантів експериментальної групи пояснюються перевагами використання засобів інформаційних технологій над традиційними методами навчання.

Так, застосування на заняттях мультимедійних комп'ютерних програм уможливило здійснення синкретичного навчання, а саме одночасного зорового та слухового сприйняття інформації, що забезпечувало стимуляцію декількох сенсорних систем особистості.

Крім того, взаємодія курсантів з навчальним інформаційним середовищем вимагала постійного підтримання високого рівня активності, концентрації уваги, значної інтенсифікації мислення та пам'яті. Беззаперечним є те, що все це могло бути реалізовано тільки за допомогою засобів інформаційних технологій. Формування графічного образу слова паралельно з його звуковим та моторним образами, що дає змогу втілити лише комп'ютер, сприяло поглибленню лінгвістичного й семантичного досвіду курсантів як основи їх розумово-мнемонічної діяльності, а також розвитку перцептивних навичок читання та формуванню граматичних навичок. Повторне тестування, спрямоване на виявлення лінгвокраїнознавчих та соціолінгвістичних знань майбутніх офіцерів міліції, показало, що у курсантів контрольної групи сталися несуттєві позитивні зміни у кількісних показниках. Курсанти експериментальної групи, які мали можливість вивчати специфіку діяльності правоохоронних структур країн Співдружності, продемонстрували набагато кращу обізнаність у питаннях, пов'язаних з особливостями правової сфери англомовних держав. Підвищення ж рівня соціолінгвістичних знань – на рівні правильності та доцільності використання тих чи інших засобів вербальної та невербальної комунікації у певних ситуаціях іншомовного спілкування – ми пов'язуємо з уведенням у навчальний процес навчальних відеофільмів, орієнтованих на ознайомлення з нормами та правилами спілкування, прийнятими в різних країнах світу.

Позитивні зміни у рівнях сформованості умінь використання комунікативних технік та навичок публічного англомовного мовлення курсантів зумовлені спеціально побудованим процесом іншомовної підготовки, основу якого становили комунікативний метод та ігрові форми навчання. Комунікативне наповнення занять в експериментальній групі, яке передбачало створення природного професійного іншомовного середовища, спрямованого на практичне оволодіння англійською мовою для спеціальних цілей, стало головним чинником у подоланні курсантами психологічного бар'єра при спілкуванні іноземною мовою. Проведення психолінгвістичних тренінгів озброїло курсантів набором комунікативних технік професійно спрямованого монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення – як попередньо підготовленого, так і спонтанного, що в сукупності стимулювало розвиток мислення англійською мовою [2]. Використання активних методів навчання (рольові, ділові та професійні ігри) на основі застосування мультимедійних комп'ютерних програм передбачало залучення курсантів до змодельованої професійної іншомовної комунікативної діяльності, що сприяло нагромадженню майбутніми працівниками ОВС професійних іншомовних знань та удосконаленню їхніх комунікативних навичок.

Висновки. Статистичний аналіз одержаних результатів засвідчив істотні відмінності рівнів сформованості професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів експериментальної групи порівняно з контрольною. Отже, результатом експериментальної роботи з упровадження педагогічної технології формування професійної іншомовної комунікативної компетентності курсантів ВНЗ МВС України засобами інформаційних технологій є підвищення рівня сформованості означеної компетентності майбутніх офіцерів міліції.

Подальшого наукового дослідження потребують питання формування соціокультурної компетентності курсантів-правоохоронців.

Список використаної літератури

1. Маркова А.К. Формирование мотивации учения : кн. для учителя / А.К. Маркова, Т.А. Матис, А.Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
2. Мороз Л.І. Теоретичні та прикладні засади професійно-психологічного тренінгу працівників органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 “Юридична психологія” / Л.І. Мороз. – К., 2008. – 37 с.
3. Правові основи міжнародної діяльності МВС України : зб. міжнарод.-прав. док. : у 2 т. / МВС України. Відділ міжнародних зв’язків. – К. : МВС України, 1997. – Т. 2. – 255 с.
4. Чаркова М.Н. Особенности развития свойств внимания под влиянием мотивации / М.Н. Чаркова // Педагогическая психология. – 2003. – № 2. – С. 43–51.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2013.

Шумский А.Л. Экспериментальная проверка эффективности педагогической технологии формирования индивидуальной коммуникативной компетентности курсантов – будущих офицеров милиции

В статье освещены результаты внедрения в учебный процесс по иностранному языку педагогической технологии формирования профессиональной иноязычной коммуникативной компетентности курсантов – будущих офицеров милиции. Обоснована эффективность использования средств информационных технологий на занятиях по иностранному языку в высших учебных заведениях МВД Украины.

Ключевые слова: *иноязычная подготовка, профессиональная иноязычная коммуникативная компетентность, средства информационных технологий.*

Shumsky O. The experimental verification of educational technology of forming the students – future law enforcement officers’ professional foreign language communicative competence

In the paper it is defined that forming the professional foreign language communicative competence is an integral part of law enforcement officers’ professional education. The necessity of elaborating and implementing the educational technology of forming the students – law enforcement officers’ professional foreign language communicative competence was stipulated by the low level of the development the above-mentioned competence which was detected on the results of the ascertaining experiment. The preliminary analysis of the contents, forms and methods of foreign language training of future law enforcement officers lets us make an assumption that forming the professional foreign language communicative competence of students will be more effective provided the introduction of modern information technologies in the process of foreign language teaching.

The experiment was carried out in accordance with the general scientific principles, that is: the experiment based on the hypothesis of the research; the efficacy of the educational technology was defined on the basis of the appropriate criteria and indicators and the validity

of the obtained results was checked with mathematical statistics methods. The second-year students of Kharkiv National University of Internal Affairs took part in the experiment.

In the empirical research the correlation of the levels of professional foreign language communicative competence development of students of control and experimental groups was defined on two groups of criteria: personal and motivational, cognitive and activity blocks. Positive changes in the levels of development of competences of each block, which form the structure of forming professional foreign language communicative competence, prove the dynamics of changes in levels of this personal phenomenon development in general.

According to the analysis of the results of the repeated poll on defining the motivation level and attitude towards studying the foreign language the motivation level of the students of the second experimental group rose significantly. The analysis of the obtained results on the quality of the experimental group students' mastering foreign language knowledge and speaking skills development proves that applying information technologies at classes has favoured the significant increase in the number of students who managed to go from the medium (17%) to high level (8%).

However the number of students with the low level of the cognitive component development decreased by 21%. In the control group there were no significant changes. Positive changes in the students' levels of development of the skills of using communicative techniques and public English speaking skills are stipulated by the specially built process of the foreign language teaching which is based on the communicative method and teaching with games.

The statistical analysis of the obtained results demonstrated significant changes in levels of development of professional foreign language communicative competence of the students of the experimental group compared with the ones of the control group.

Key words: foreign language education, professional foreign language communicative competence, means of information technologies.